

Oponentský posudek na habilitační práci Davida Kosaře *Judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva*

Habilitační práce Davida Kosaře *Judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva* představuje důležitý příspěvek k teorii konstitucionalismu na národní, nadnárodní i mezinárodní úrovni, který řeší současně hned několik základních problémů, a to judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva (ESLP), posilování justice v rámci dělby moci na úrovni národního státu a v neposlední řadě posilování moci samotného ESLP vůči justici a dalším ústavním orgánům signatářských zemí. Autor přitom vychází nejen z institucionální, ale také kritické analýzy tohoto vývoje a poukazuje na jeho rizika a kontroverzní dopad na fungování vnitrostátních ústavních systémů.

Argumentace je jasná, konceptuálně rozvrstvená a logicky organizovaná do tří částí. V první části se autor zabývá klasickým rozdílem mezi institucionálními a individuálními aspekty justiční politiky, aby poté přistoupil k hlavní argumentační distinkci, totiž k odlišení judicializace politiky od judicializace justiční politiky jako specifického případu obecného trendu současného konstitucionalismu. Druhá část sestává z důkladné analýzy výše zmiňovaných institucionálních a individuálních aspektů v judikatuře ESLP. Přitom je třeba podotknout, že autor věnuje nemalou část vysvětlením výzkumného rámce a metod včetně možných nepřesností. Obě hlavní kapitoly jsou potom bohaté na konkrétní případy a data a přitom vycházejí z jasné typologie.

Obecnější a syntetizující shrnutí je obsaženo v následující kapitole, která kriticky poukazuje nejen na celkový vliv ESLP na všechny signatářské země bez rozdílu, ale také na to, jak málo uvážení a autonomie mají tyto země při implementaci jeho rozhodnutí v oblasti justiční politiky. S tím souvisí i třetí velmi problematický důsledek judicializace justiční politiky ESLP, a to tendence k uniformitě, která potlačuje zvláštní charakteristiky jednotlivých soudních systémů. Následuje velmi kritická poznámka o

tom, jak ESLP využívá tzv. "soft law" v argumentaci, v jejímž důsledku se ovšem mění systémy pozitivního práva.

Jak autor poznamenává: "Takový postup je znepokojivý ze dvou důvodů. Zaprvé, mnohé z těchto standardů byly vypracovány orgány složenými ze soudců, kterým jde především o vlastní zájmy, a byly přijaty na uzavřených jednáních, bez veřejné debaty a účasti zbylých složek moci. zadruhé, role těchto poradních orgánů se liš od role ESLP. Nejdůležitější však je, že stanovisko Benátské komise a Komisaře pro lidská práva, stejně jako Evropská charta o statutu soudců, jsou nezávaznými dokumenty, které mohou, a pravděpodobně by také měly jít za hranici toho, co je v rámci současných mezinárodněprávních závazků požadováno, zatímco rozhodnutí ESLP jsou závazná" (s. 135). V těchto zdánlivě jednoduchých větech se syntetizují nikoli předsudky vůči ESLP nebo obecně moci soudní či soudcovskému aktivismu, ale důležité poznatky a fakta obsažená v případech analyzovaných ve druhé části habilitace.

Následující třetí část se kriticky zabývá důsledky takové judicializace justiční politiky ESLP pro lidská práva, analyzuje hrozby, možnou motivaci ESLP k takové judicilizaci i reakce signatářských států na takové zásahy do jejich ústavního pořádku.

Oponent s radostí konstatuje, že tak kvalitní habilitační práci již dlouho nečetl - stručná, jasná a uspořádaná argumentace se výborně doplňuje s množstvím analyzované materie bez toho, že by analytická část byla těžištěm celé práce. Naopak, těžiště práce spočívá v samotném závěru, který je velmi kritický, ale každý kritický soud i hypotéza nalézá svou oporu ve faktickém, a ne spekulativním základu.

Primární i sekundární teze jsou přesvědčivě dokázané, případně analyzované v jejich potenciální mnohoznačnosti.

Kazuistiky jsou pečlivě zpracované, avšak vždy s přesahem k obecné teoretické literatuře, se kterou je autor velmi dobře obeznámen. V této souvislosti je třeba vyzdvihnout i schopnost kombinovat domácí a zahraniční literaturu v dané oblasti.

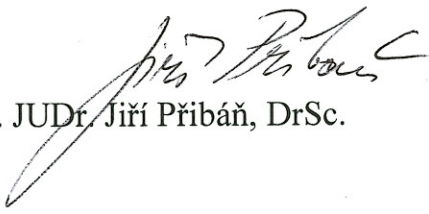
V souvislosti s celkovým hodnocením se samozřejmě okamžitě nabízí kritická otázka, do jaké míry je postup ESLP ojedinělý v kontextu nadnárodní institucionalizace právního systému, případně zda se jedná o obecnější trend v nadnárodním nebo transnacionálním právu. Například Thornhillova studie o transnacionálním konstitucionalismu poukazuje právě na tuto obecnou funkci soudů při vytváření

minimální jednoty transnacionálních právních systémů. Domnívá se autor habilitační práce, že jiné nadnárodní soudní instituce vykazují mnohem vyšší míru sebeomezení ve vztahu k vnitrostátním institucím, nebo má postup ESLP paralely v jiných institucích? Pokud ano, o čem to vypovídá z hlediska obecného vývoje práva na počátku 21. století? Vskutku se nabízí pouze alternativy nadnárodní uniformizace a vnitrostátní autonomie, nebo jsme svědky mnohem radikálnějšího posunu směrem k právním režimům, v jejichž rámci má ústavní autorita národního státu jen sekundární důležitost?

Toto jsou jen některé z otázek, které si oponent kladl během posuzování habilitační práce Davida Kosaře *Judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva*. Oponent věří, že případné habilitantovy odpovědi při obhajobě budou stejně tak originální a inteligentní, jako samotná předkládaná práce, která si zaslouží pozornost celé právnické akademické obce.

Oponent jednoznačně doporučuje habilitační práci Davida Kosaře nejen ke kladnému posouzení v habilitačním řízení, ale také k publikaci.

V Cardiffu 15. listopadu 2016

Prof. JUDr. Jiří Příbáň, DrSc.